

Aloite Ylä-Savon kunnille talviliikuntaolosuhteiden yhteisestä parantamisesta

Kunnanhallitus 31.03.2025 § 92

Valmistelija: vs. talous- ja hallintojohtaja

Iisalmen Visa, Kiuruveden Urheilijat, Lapinlahden Veto, Sonkajärven Pahka, Vieremän Koitto, Iisalmen Latu, MLL Vieremä, Vieremän 4H ja Lions Club Koljonvirta ovat tehneet Ylä-Savon kunnille seuraavan aloitteen talviliikuntaolosuhteiden yhteisestä parantamisesta:

”Ylä-Savon hyvinvoinnin, liikunnan ja matkailun yhteisestä kehittämisestä on puhutta paljon, mutta konkreettiset yhteiset toimenpiteet ovat jääneet suhteellisen vähäisiksi.

Suomi on profiloitumassa erityisesti talveen liittyvän matkailun kohdemaaksi. Suomi on juuri tällä hetkellä kiinnostava puhtaasta luonnosta, rauhallisuudesta, turvallisuudesta, revontulista ja selkeistä vuodenaajoista johtuen. Lapin matkailu elää kukoistuskauttaan. Panostukset infraan ja markkinointiin ovat nostamassa matkailun volyymia edelleen. Myös Ylä-Savon lähialueen kohteet kuten Vuokatti ja Tahko hyötyvät turismista ja kilpa- sekä huippu-urheiluun liittyvästä matkailutoiminnasta. Matkailun kehittyminen on Suomen kansantalouden kannalta positiivinen ilmiö. Ilmiön tarkastelu sosiaalisesta ja ympäristöllisestä kestävyysnäkökulmasta nostaa kuitenkin esille myös huolenaiheita. Esimerkiksi Lapin herkäät luontokohteet ja Rovaniemen kaupunki-infra kuormittuvat tällä hetkellä merkittävästi. Lisäksi kotimaan matkailun hintataso on Lapin kohteiden osalta karkaamassa tavallisten perheiden ulottumattomiin.

Miten Ylä-Savo voisi hyötyä tästä tilanteesta? Pohjois-Suomen kohteiden rajallinen sietokyky muodostaa matkailun ylivirtauspotentiaalin. Eli mikäli Ylä-Savossa on tarjolla luontoon ja talveen liittyviä kohteita, kotimaisen ja ulkomaisen matkailun kanavoituminen alueelle on mahdollista. Esimerkiksi talviliikuntainfraan tehtävät parannukset palvelevat myös seudun asukkaita.

Talvi 2024-2025 on ollut vähäluminen. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tulevat talvet olisivat kaikki leutoja ja lumettomia. Pitkällä aikavälillä on kuitenkin todennäköistä, että lumen tulo on ajallisesti entistä vaihtelevampaa ja epävarmempaa. Se vaikeuttaa merkittävästi talveen liittyvää ohjelmatarjontaa, talviliikuntaa, suunnitelmallista seuratoimintaa ja erityisesti lumiliikunnan harrastamista Ylä-Savossa.

Lumiolosuhteiden varmuuden parantamiseen on monenlaisia keinoja. Suomessa ylläpidetään lumiolosuhteita syksyllä tykitettävällä tai kesän yli säilöttävällä lumella. On olemassa myös hiihtoputkia ja -halleja.

Talviliikuntakauden aloittaminen syksyllä vaihtelevien kelien aikaan edellyttää lumen säilömistä yli kesän. Lumen tykitäminen edellyttää riittävää pakkasta ja sopivia olosuhteita. Sopivalla talvisäällä helmikuussa tykitetty lumi voidaan suojata sahanpurulla tai säilöä tarkoitukseen erityisesti kehitetyillä peitteillä.

Ylä-Savossa olisi järkevää tutkia mahdollisuutta kuntien yhteisesti rahoittaman ensilumen talviliikunta-alueen perustamiselle. Keskeinen sijoituspaikka voisi olla Iisalmen Paloisvuoren alue. Lunta voitaisiin säilöä

esimerkiksi hiihtomaan alueelle, josta se olisi syksyllä kätevästi levitettävissä nykyisen tykkilumiladun alueelle. Lunta voitaisiin varata siten, että myös uuden putkihissin mäki voitaisiin lumettaa, jolloin lapset ja nuoret pääsisivät pulkkamäkeen sekä harjoittelemaan laskettelon ja lautailun alkeita. Ensilumen latu purkaisi osaltaan Vuokattiin suuntautuvaa ylipainetta ja mahdollistaisi paikallisten kilpaurheilijoiden ja kuntoilijoiden harrastamisen kotiseudulla. Tämä olisi merkittävä apu hiihtoa harrastavien lasten vanhemmille, kun kallis lumiolosuhteiden perässä ajelu saataisiin vähemmäksi ja syksyn lumileirit voitaisiin järjestää Ylä-Savossa. Hyvässä kunnossa oleva ensilumen talviurheilualue olisi oikein markkinoituna myös matkailun vetonaula. Kokonaisuuteen liittyisi hyvin myös uusi näköalatorni, josta oikeissa olosuhteissa voitaisiin tähystää vaikka revontulia.

Myös Sonkajärvellä on kokemusta ensilumen ladun järjestämisestä. Yhtenä vaihtoehtona ensilumen olosuhteet voitaisiin toteuttaa myös vuorovuosin Sonkajärvelle ja Iisalmeen. Sonkajärven sijainti suhteessa Lapinlahteen ja Kiuruveteen on haasteellinen samoin kuin julkisen liikenteen, ohjelmapalveluiden ja majoituksen mahdollisuudet.

Paloisvuorella on olemassa tällä hetkellä lähes kaikki tarvittava infra. Latupohjia saatettaisiin joutua vahvistamaan siten, että lumen levittäminen traktorein onnistuu myös kostealla säällä. Latukoneet ja tykit ovat olemassa. Pitkällä tähtäimellä tavoitteena voisi olla kuntien yhteishanke, jossa alueelle rakennettaisiin myös rullarata, jota kesäisin käytettäisiin rullahiihtoon ja -luisteluun, syksyisin asfaltoitu väylä toimisi ensilumen ladun alustana.

Alustava kustannusarvio suunnittelulle, säilölumen tekemiselle, alustojen vahvistamiselle, peitemateriaalin hankinnalle sekä levittämiselle ja lumen levittämiselle on noin 80 000 euroa. Hankkeelle voidaan selvittää rahoitusmahdollisuutta Ylä-Savon Veturilta tai esimerkiksi Olvi-säätiöltä. Vuosittainen kustannus olisi jatkossa noin 40 000 euroa.”

Päätösesitys

Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus merkitsee aloitteen tiedoksi ja lähettää sen teknisen toimen valmisteltavaksi. Aloitteeseen liittyen käydään keskustelu Ylä-Savon kuntien kanssa.

Asian käsittely: Puheenjohtaja esitti, että kunnanhallitus ohjeistaa teknistä johtajaa tekemään kuntien välisissä neuvotteluissa aloitteen kuntien vastavuoroisesta yhteistyöstä alueella olemassa olevien jäähalliresurssien tehokkaassa käytössä. Puheenjohtaja kysyi kunnanhallitukselta, hyväksyykö se puheenjohtajan tekemän esityksen. Kunnanhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti ja puheenjohtaja totesi puheenjohtajan esityksen tulleen kunnanhallituksen päätökseksi.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus merkitsi aloitteen tiedoksi ja lähetti sen teknisen toimen valmisteltavaksi. Aloitteeseen liittyen käydään keskustelu Ylä-Savon kuntien kanssa.

Kunnanhallitus ohjeisti teknistä johtajaa tekemään kuntien välisissä neuvotteluissa aloitteen kuntien vastavuoroisesta yhteistyöstä alueella olemassa olevien jäähalliresurssien tehokkaassa käytössä.

Valmistelija: tekninen johtaja

Sonkajärven, Iisalmen, Kiuruveden, Lapinlahden ja Vieremän hiihtoseurat ovat 7.2.2025 jättäneet kyseisille kunnille aloitteen talviliikuntaolosuhteiden yhteisestä parantamisesta. Aloitteessa todetaan mm:

- Pitkällä aikavälillä on todennäköistä, että lumen tulo on ajallisesti entistä vaihtelevampaa ja epävarmempaa. Se vaikeuttaa merkittävästi talveen liittyvää ohjelmatarjontaa, talviliikuntaa, suunnitelmallista seuratoimintaa ja erityisesti lumiliikunnan harrastamista Ylä-Savossa.
- Ylä-Savossa olisi järkevää tutkia mahdollisuutta kuntien yhteisesti rahoittaman ensilumen talviliikunta-alueen perustamiselle. Keskeinen sijoituspaikka voisi olla Iisalmen Paloisvuoren alue.
- Myös Sonkajärvellä on kokemusta ensilumen järjestämisestä. Yhtenä vaihtoehtona ensilumen olosuhteet voitaisiin toteuttaa vuorovuosin Sonkajärvellä ja Iisalmissa. Sonkajärven sijainti suhteessa Lapinlahteen ja Kiuruveden on haasteellinen samoin kuin julkisen liikenteen, ohjelmapalveluiden ja majoituksen mahdollisuudet

Sonkajärven Kangaslammelle on toteutettu järjestelyt, joilla säilölumen tekeminen on mahdollista. Haasteena Kangaslammella on, että säilölumi joudutaan tekemään vesijohtovedestä. Vuorokautista vedenottomäärää on rajoitettu ja vesi on lämpimämpää kuin pintavesi, jonka takia ilman lämpötila tulee olla kylmempää, jotta lumen teko on tehokasta. Jotta säilölumen teko Kangaslammella on tehokasta, tulee talvella olla yhtenäinen riittävän pitkä pakkasjakso, jolloin lunta tehdään. Ensilumen ladun perustamiskustannukset lumen tekoineen, suojauksineen ja levityksineen ovat noin 20 000 – 30 000 euroa / vuosi.

Vieremän kunta on päätöksellään sitoutunut hankkeen rahoitukseen vuosille 2026-2030 vuosittaisella 10 000 euron määrärahalla. Lapinlahden kunta on päätöksellään irtautunut hankkeesta.

Kuntien edustajat ovat pitäneet aloitteen perusteella keskustelutilaisuuden 2.4.2025. Tilaisuudessa todettiin yhteisesti hankkeen tarpeellisuus liikunnan edistäjänä ja harrastamisen varmistajana laadukkaissa olosuhteissa. Kaikki kunnat pitivät Iisalmen Paloisvuorta sopivana ja keskeisenä paikkana yhteisen hankkeen toteuttamiselle. Vaihtoehtoa, jossa kunnat osallistuisivat hankkeen perustamiskustannuksiin, pidettiin hyvänä. Sovittiin, että Iisalmen kaupunki valmistelee toimitelmissä aloitteen kunnille hankkeen jatkoaskeleista.

Iisalmen kaupungin sivistys- ja hyvinvointilautakunta on 13.5.2025 § 43 käsitellyt asiaa ja päättänyt, että mukana oleville kunnille esitetään osallistumista hankkeen perustamiskustannuksiin kertaluontoisesti ja valmistelussa mukana olevia kuntia pyydetään ilmoittamaan kantansa perustamiskustannuksiin osallistumisesta viimeistään 3.6.2025 klo 15.00 mennessä. Iisalmen kaupunki on arvioinut investoinnin kokonaiskustannuksiksi 140 000 euroa ja vuotuisiksi käyttökustannuksiksi 30 000–40 000 euroa. Käyttökustannuksia on tarkoitus kattaa osittain käyttömaksuilla, joiden määräytymisperusteita tarkennetaan hankkeen edetessä. Iisalmen kaupunki selvittää hankkeen rahoitusmahdollisuuksia Ylä-Savon Leader- ohjelmasta sekä valtion liikuntapaikkarakentamisen avustuksista.

Päätösesitys

Tekninen johtaja:

Tekninen lautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle, että Sonkajärven kunta sitoutuu varaamaan vuoden 2026 talousarvioon 10 000 euron määrärahan säilölumen ladun perustamiskustannuksiin lisälmen Paloisvuorelle.

Tekninen lautakunta toteaa, että säilölumen ladun perustaminen lisälmen Paloisvuorelle parantaa alueen hiihtoseurojen ja muiden harrastajien olosuhteita merkittävästi, mutta ei poissulje mahdollisuutta jatkaa säilölumen ladun toteuttamista Sonkajärven Kangaslammelle, mikäli se edelleen hankkeen toteuttamisen ja siitä saatujen kokemusten jälkeen nähdään tarpeellisena.

Päätös

Tekninen lautakunta:

Tekninen lautakunta yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
